

ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ ΣΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ ΜΑΓΓΑΝΑ

Πάντειον Πανεπιστήμιο, Αίθουσα Τελετών, 15.10.2018, Ώρα 18:30

Χαιρετισμός Ομοτίμου Καθηγητού Ιακώβου Φαρσεδάκη

Κυρία Πρύτανη,

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Κύριε Γενικό Γραμματέα,

Κυρίες και Κύριοι,

Αγαπητοί φοιτητές,

Γνωρίστηκα με τον Αντώνη πριν από τριάντα πέντε περίπου χρόνια. Ήταν η εκλιπούσα φέτος, πλήρης ημερών, Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου που μας έφερε σε επαφή. Τις λεπτομέρειες αυτής της γνωριμίας μας τις έχει διηγηθεί σε άλλη ευκαιρία ο τιμώμενος. Παρέλκει, επομένως, η δική μου επανάληψη.

Εκείνο που συγκράτησα αμέσως ήταν η απλότητα, η ευγένεια, ο μειλίχιος χαρακτήρας ενός ανθρώπου που έσφυζε, κυριολεκτικά, από ζωή, αλλά και η ηθική στάση ζωής και η ευαισθησία του για τα διάφορα κοινωνικά ζητήματα, όπως αβίαστα προέκυπταν, από την εκφορά του λόγου του και από τις θέσεις που ανέπτυξε για τον τρόπο αντιμετώπισής τους, κατά την ευρεία συζήτηση που αναπτύχθηκε μεταξύ των συνδαιτυμόνων στο δείπνο που παρέθεσε η Αλίκη.

Σκεφθήκαμε, αμέσως, με την Αλίκη πόσο χρήσιμος θα ήταν για την στελέχωση της τότε Έδρας Ανακριτικής και Εγκληματολογίας, η οποία ήταν στη φάση εμπλουτισμού της με νέους επιστήμονες προερχόμενους από διάφορους - πέραν του δικαίου - επιστημονικούς χώρους, όπως από την Ψυχολογία και την Πολιτική Επιστήμη. Η τόσο θετική πρώτη εντύπωση για τον Αντώνη με οδήγησε στο να φροντίσω να ενημερωθώ λεπτομερέστερα για τις σπουδές και το επιστημονικό του έργο. Με χαρά μου διαπίστωνα ότι και αυτά τα στοιχεία συμβάδιζαν με την εξαιρετική προσωπικότητά του.

Μετά από λαμπρές νομικές σπουδές στην Ελλάδα, στη Γαλλία και στον Καναδά είχε εγκατασταθεί στο Κεμπέκ, Καθηγητής στο μεγάλο Πανεπιστήμιο Laval. Το συγγραφικό του έργο ήταν ιδιαίτερος αξιόλογος. Ανάμεσα σε αυτό περιλαμβάνονταν και το βιβλίο που είχε συγγράψει σε συνεργασία με την συνάδελφό του στο καναδικό Πανεπιστήμιο Gisèle Côté-Harper *Droit Pénal Canadien – Καναδικό Ποινικό Δίκαιο*. Σύγγραμμα που έχει γνωρίσει μέχρι σήμερα τέσσερις εκδόσεις και έχει χαρακτηριστεί ως «το καλύτερο καναδικό ποινικό δίκαιο» από τον αείμνηστο Marc Ancel, Μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, Πρόεδρο του Γαλλικού Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ιδρυτή του Κέντρου Συγκριτικού Δικαίου, εκδότη των σπουδαίων επιστημονικών περιοδικών *Revue internationale de droit comparé* and *Revue de science criminelle et de droit pénal compare* και, πάνω από όλα, Ιδρυτή του κινήματος της Νέας Κοινωνικής Άμυνας – κινήματος που αποτέλεσε την θεωρητική βάση του Νέου Γαλλικού Ποινικού Κώδικα –και Πρόεδρο της ομώνυμης Διεθνούς Εταιρείας. (Όπως γνωρίζουν οι ασχολούμενοι με τα εγκληματολογικά, στη χώρα μας

κυκλοφορεί σε ελληνική μετάφραση το βιβλίο του, με τίτλο “*Νέα Κοινωνική Άμυνα*”, πρώτο στη σειρά “*Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας*” του εκδοτικού οίκου “*Νομική Βιβλιοθήκη*”).

Κοινωνό της ιδέας για την προσέλκυση του Αντώνη στην Ελλάδα έκαμα λίγο αργότερα και τον αείμνηστο Ηλία Δασκαλάκη. Η αντίδρασή του ήταν, όπως το ανέμενα, πολύ θετική. Είχαν, άλλωστε, πολλά τα κοινά οι δύο τους, κυρίως την γαλλική νομική παιδεία, χαρακτηριζόμενη από μια κατ’εξοχήν κοινωνιολογική προσέγγιση του δικαίου – που την διαφοροποιούσε από την επικρατούσα μεταξύ των ελλήνων ποινικολόγων *deutsche Schulung*. Αυτός ήταν ένας από τους βασικούς λόγους που και οι δύο, παρότι με εδραίες σπουδές κατά βάση στο Ποινικό Δίκαιο, στράφηκαν τελικώς στην Εγκληματολογία, χωρίς να παραβλέπουμε, βέβαια, και το πόσο ελκυστική είναι η επιστήμη μας.

Το ζήτημα κατέστη ιδιαιτέρως επίκαιρο μετά την αποχώρηση της Αλίκης λόγω ορίου ηλικίας από την ενεργό υπηρεσία και της απόλυτης ανάγκης για ενίσχυση του εν τω μεταξύ δημιουργηθέντος Τομέα Εγκληματολογίας. Αποφασίσαμε με τον Ηλία, να προκηρύξουμε μια θέση εγγύς του επιστημονικού χώρου στον οποίο εκινείτο ο Αντώνης. Όχι, πάντως, για «*Ποινικό Δίκαιο*» – μια που αυτό θα αντιστρατευόταν στην όλη φιλοσοφία της ένταξης των εγκληματολόγων στο Τμήμα Κοινωνιολογίας, αλλά και γιατί υπήρχε ήδη συνάδελφος ποινικολόγος διδάσκων στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης που κάλυπτε και τις ανάγκες τις δικές μας σε αυτό το γνωστικό αντικείμενο. Αποφασίσαμε να προκηρύξουμε μια θέση για «*Αντεγκληματική Πολιτική*».

Πρίν αρχίσουμε να υλοποιούμε τον σχεδιασμό μας, ξαφνικά, κεραυνός εν αιθρία!

Αδόκητα χάνουμε το 1986, μετά από ανακοπή, σε ηλικία μόλις 49 ετών, τον αείμνηστο Ηλία Δασκαλάκη που είχε εκλεγεί και Αντιπρύτανης στη Σχολή.

Το πλήγμα ήταν μεγάλο. Δυο μόλις χρόνια μετά την αποχώρηση της Αλίκης ο Τομέας αποδεκατιζόταν. Απότομα μας έλειψαν η σοφία και η αποφασιστικότητα της Αλίκης και ο δυναμισμός του Ηλία. Η έλλειψη αυτή ήταν οδυνηρή για όλους μας και προσωπικά για εμένα που ως Διευθυντής του Τομέα επωμιζόμουν μεγάλες ευθύνες για τη συνέχεια. Και η μεν Αλίκη, έστω και εκτός Σχολής, δεν ήταν παντελώς απύσασα, αντιθέτως βοηθούσε όσο μπορούσε και στο μεταπτυχιακό. Η απουσία του Ηλία, όμως, ομολογώ πως με κλόνισε και με συγκλόνισε. Λόγω πολλών κοινών σημείων που είχαμε, στην παιδεία μας και στην εν γένει ζωή μας, πολλές φορές συνεννοούμαστε μόνο με τα βλέμματα, χωρίς να χρειάζεται καν να μιλήσουμε για να πάρουμε κάποια απόφαση.

Παρότι υπήρξε πρόταση να μη βιαστούμε να καλύψουμε τα κενά, αποφάσισα, αντιθέτως, να προχωρήσουμε τάχιστα στην ανάπτυξη του Τομέα, με προσέλκυση αξιολογών νέων επιστημόνων που να εκπροσωπούν, ει δυνατόν, όλες τις Σχολές σκέψης και όλες τις τάσεις της επιστήμης της Εγκληματολογίας. Αρχής γενομένης από τον Αντώνη. Ευτυχώς η συμπαράσταση της Αλίκης ήταν συνεχής, ενώ και η βοήθεια του τότε Πρύτανη Γιώργου Κοντογιώργη ήταν αμέριστη, μια και είχε γνωρίσει στο Παρίσι και εκτιμούσε τον Αντώνη.

Έτσι προχώρησε η διαδικασία. Ο Αντώνης είχε ως ανθυποψήφιο, έναν αξιολόγο επιστήμονα από το Παρίσι που στη συνέχεια σταδιοδρόμησε ως διδάσκων στην εκεί Νομική Σχολή. Ευτυχώς, παρότι είχε και αυτός σημαντικό έργο, υπολειπόταν σε

προσόντα του Αντώνη και το προφίλ του ταίριαζε λιγότερο με τους σχεδιασμούς μας, και έτσι, ως Εισηγητής της Τριμελούς Επιτροπής, ήμουν ευτυχής που είχα την δυνατότητα να προτείνω τον σήμερα τιμώμενο για την κατάληψη της προκηρυχθείσας θέσης.

Την ίδια ημέρα της εκλογής του – τον Νοέμβριο του 1987- είχαμε μια επιστημονική εκδήλωση στο Πανεπιστήμιο, στην Αίθουσα 209, με θέμα τον «*Εγκλεισμό των ανηλίκων και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου*», με ομιλητές τον Βέλγο Καθηγητή του Πανεπιστημίου της Λιέγης Georges Kellens και τον ομιλούντα. Μετά το πέρας της εκδήλωσης, με πλησίασε και μου συστήθηκε η αδελφή του Αντώνη, Όλγα, στην οποία και ανήγγειλα, περιχαρής, την ομόφωνη απόφαση εκλογής του.

Όλα έβαιναν κατ' ευχήν. Όμως, να και πάλι η ατυχία! Η βάσκανος μοίρα! Μέχρι να τελειωθεί η διαδικασία (καθαρογραφή και επικύρωση των Πρακτικών, αποστολή στην Πρυτανεία και από εκεί στο Υπουργείο Παιδείας για την τελική έγκριση και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως), άλλα απρόοπτα συνέβησαν στον Καναδά. Ο Αντώνης, αθλητικός τύπος, ενώ έκανε σκί, αισθάνθηκε τα πρώτα συμπτώματα μιας πάθησης που εξελίχθηκε έκτοτε και τον ταλαιπωρεί μέχρι σήμερα. «*Σκλήρυνση κατά πλάκας*» ήταν η διάγνωση των γιατρών. Σε ηλικία μόλις σαράντα ετών ! Η αιτιολογία δεν είναι γνωστή. Ίσως και ο канаδικός χειμώνας με τις κατά μέσο όρο τρεις χιονοπτώσεις εβδομαδιαίως να μην ήταν ό,τι καλύτερο για την περίπτωσή του. Η Ελλάδα με το ηπιώτερο κλίμα της προσφερόταν και έτσι ο Αντώνης ήλθε τελικά στο Πάντειο, εμπλουτίζοντας τον Τομέα Εγκληματολογίας με τις γνώσεις και την ευαισθησία του απέναντι στο εγκληματικό ζήτημα και τους παραβάτες του ποινικού νόμου. Είχε, αλλωστε, εμπειρία από την επαφή μαζί τους, ως Μέλος στον Καναδά ενός Συνδέσμου για τα δικαιώματα των κρατουμένων.

Η επιλογή ήταν εξαιρετική. Η ένταξη του Αντώνη στον Τομέα αποδείχθηκε εξαιρετικά θετική και δικαίωσε τις προσδοκίες μας, αν δεν τις υπερέβαλε. Από την αρχή, με ιδιαίτερο ενθουσιασμό και χωρίς να φείδεται κόπων και προσπαθειών, ανταποκρίθηκε κατά υποδειγματικό τρόπο στα διδακτικά του καθήκοντα, εγκαινιάζοντας ένα εξαιρετικά γόνιμο διαδραστικό διάλογο με τους φοιτητές μας που βρήκε αμέσως ανταπόκριση από την πλευρά τους. Σε αυτό, βέβαια, εκτός των άλλων, βοήθησε και η έμφυτη ευγένεια και η μετριοπάθεια που τον χαρακτηρίζει. Το Πανεπιστήμιο ήταν πολύ τυχερό που τον συμπεριέλαβε στο διδακτικό του προσωπικό.

Σε προσωπικό επίπεδο, η συνεργασία μαζί του όλα αυτά τα χρόνια ήταν πάντοτε άψογη, αδελφική, ευχάριστη, ανέφελη και δημιουργική. Η γαλήνια αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων στον Τομέα και στο Τμήμα τον χαρακτήριζαν. Απέφευγε να δημιουργεί οποιοδήποτε πρόβλημα και αντιμετώπιζε πάντοτε τις όποιες δυσκολίες του προκαλούσε η ασθένειά του στωικά, ηρωικά θα έλεγα, προσπαθώντας να μη φέρνει εξ αιτίας τους σε δύσκολη θέση τους συνεργάτες και συνομιλητές του.

Το διάβα του από το Πανεπιστήμιο άφησε εποχή. Το ήθος του, η εν γένει στάση του έναντι προσώπων και πραγμάτων, η συνόλη προσωπικότητά του τον καθιστούν υπόδειγμα και για τους νεότερους συναδέλφους και για τους φοιτητές μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.